

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАВЧАЛЬНІ МАЙСТЕРНІ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ЗАКЛАДУ
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

1. В загальноосвітньому навчально-виховному закладі створюються такі навчальні майстерні:

- для трудового навчання учнів 1-3/4 класів;
- для трудового навчання учнів 4/5-11 класів (з обробки деревини, обробки металів) або комбінована (з обробки тканини, волокнистих матеріалів та з обробки харчових продуктів), або комбінована.

До складу майстерень входять допоміжні приміщення, що призначені для зберігання навчально-наочних посібників, навчального обладнання, матеріалів, незакінчених робіт та встановлення електрифікованого обладнання, яке використовується вчителем для виконання заготівельних робіт.

В спеціальних, спеціалізованих навчально-виховних закладах, школах-інтернатах, крім вище перелічених, можуть створюватись навчальні майстерні інших профілів.

2. Навчальні майстерні призначені для:

- трудового навчання учнів 1-9 (1-11) класів;
- поглибленої трудової підготовки учнів;
- роботи технічних, художньо-прикладних гуртків, клубів за інтересами;
- проведення факультативних занять з трудового навчання;
- організації продуктивної праці учнів.

3. Кількість майстерень, їх різновиди і площі в кожному загальноосвітньому навчально-виховному закладі визначаються в залежності від кількості і наповненості класів згідно встановлених норм.

Можливий варіант створення майстерень для кількох загальноосвітніх

навчально-виховних закладів даного адміністративного району. Крім цього, підприємства, організації за рахунок власних асигнувань можуть створювати навчально-виробничі дільниці на правах своїх структурних підрозділів.

4. Приміщення навчальних майстерень повинні бути світлими, теплими і сухими. Забороняється організація майстерень у підвальних і напівпідвальних приміщеннях.

5. Навчальні майстерні оснащуються верстатним та іншим обладнанням у відповідності з "Типовим переліком навчально-наочних посібників і навчального обладнання для загальноосвітніх навчально-виховних закладів", а також дидактичними матеріалами, технічною і технологічною документацією.

Обладнання, непередбачене "Типовим переліком", у тому числі саморобне, встановлюється в майстернях за погодженням з представником органів Державного комітету України по нагляду за охороною праці.

6. В навчальних майстернях обладнуються робочі місця учнів індивідуального і колективного користування та робоче місце вчителя у відповідності до вимог ергономіки.

Кількість робочих місць у майстернях визначається наповненістю класів з урахуванням поділу на підгрупи у відповідності до встановлених діючих нормативів.

7. Робоче місце вчителя розміщується на підвищенні розміром (орієнтовно) 3600 X 2000 X 200 мм, яке оснащується столом з місцем для технічних засобів навчання, класною дошкою, пультом для аварійного знеструмлення робочих місць учнів та обладнанням, необхідним для демонстрування прийомів роботи. В зоні робочого місця вчителя рекомендується розміщувати шафи-секції для зберігання навчально-наочних посібників, інструментів, пристосувань. До робочих місць учнів та вчителя підводиться електричний струм напругою не більше 42 В.

8. Майстерні повинні відповідати вимогам "Положення про організацію охорони праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах" та "Правил з техніки безпеки і виробничої санітарії для шкільних і навчально-виробничих майстерень, а також для навчальних комбінатів, цехів (прольотів, дільниць) і підприємств, у яких

проводиться трудова підготовка учнів", затверджених Міністерством освіти України.

9. Кожна навчальна майстерня обладнується умивальником з щітками і милом в кількості 20% від числа учнів, а також електрорушниками, ємкостями для відходів, сміття, обтирочних матеріалів. Навчальні майстерні повинні повністю забезпечуватися засобами пожежегасіння, пінними та вуглекислотними вогнегасниками, ношами та універсальними аптечками першої допомоги.

10. Приміщення майстерень оформляються стендами, таблицями і плакатами з безпеки праці і виробничої санітарії, матеріалознавства, технології обробки матеріалів, профорієнтації тощо. В майстернях організовують постійно діючі виставки виробів виготовлених учнями.

Колір фарбування стін, обладнання, інструментів добирається відповідно до вимог ергономіки і технічної естетики, з використанням сигнальних кольорів і знаків безпеки.

11. При виконанні конкретних видів робіт робочі місця учнів забезпечуються інструкціями з безпеки праці. Вони складаються на основі Типових інструкцій, розроблених Міністерством освіти України, і затверджуються директором загальноосвітнього закладу. Інструкції переглядаються в міру необхідності, але не рідше одного разу в 3 роки.

12. До занять (роботи) в навчальних майстернях допускаються учні, які пройшли медичний огляд і не мають відповідних протипоказань. Відомості про учнів, не допущених до роботи в навчальних майстернях, вчитель отримує у медичного персоналу, закріпленого за загальноосвітнім закладом. В майстернях учні працюють у спецодязі, який добирається індивідуально для кожного учня.

До виконання кожного виду робіт учні допускаються тільки після проведення інструктажу з безпеки праці.

13. Висновок про придатність майстерень для проведення занять оформляється щорічно відповідним актом комісією з прийому загальноосвітнього навчально-виховного закладу до навчального року.

14. Режим занять, умови навколишнього

середовища в навчальних майстернях визначаються з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог щодо організації трудового навчання учнів 1-9(1-11) класів, затверджених Головним санітарно-епідеміологічним управлінням Міністерства охорони здоров'я України.

5. Адміністрація загальноосвітнього навчально-виховного закладу здійснює заходи, що сприяють модернізації майстерень, систематичному поповненню їх обладнанням, поліпшенню технічного обслуговування, раціоналізації робочих місць.

Наказом по загальноосвітньому навчально-виховному закладу на вчителя (вчителів) трудового навчання покладається виконання обов'язків майстра навчальної майстерні (майстерень), якими передбачено:

— виконання спільно з заступником (помічником) директора по господарській частині робіт по забезпеченню майстерень обладнанням, матеріалами;

— планування роботи майстерень;

— налагодження техніки, обладнання, підготовка їх до занять;

— своєчасна перевірка електрообладнання, його заземлення, стану ізоляції електропроводки;

— забезпечення санітарно-гігієнічних вимог та безпеки праці;

— збереження матеріальних цінностей та ведення їх обліку.

Вчителі трудового навчання, керівники гуртків, які працюють у майстернях, несуть відповідальність за виконання учнями правил безпеки праці, виробничої санітарії, за охорону життя та здоров'я учнів.

16. Використання навчальних майстерень, їх обладнання в цілях, непередбачених даним Положенням, забороняється.

ВИМОГИ ДО ОКРЕМИХ ВИДІВ МАЙСТЕРЕНЬ

МАЙСТЕРНІ ДЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ 1-3 (4) КЛАСІВ

17. В майстернях для трудового навчання учнів 1-3 (4) класів робоче місце індивідуального користування являє собою верстак відповідної ростової групи або учнівський стіл із змінними укладками, в яких знаходяться комплекти ручних інструментів №1 і №2. Висота робочого місця підбирається, як правило: 50% ростової групи "Б" (600 мм) і 50% групи "В" (660 мм).

18. Для виконання окремих видів робіт, передбачених програмою, а також для різних занять у позаурочний час, в майстернях обладнуються 6-8 робочих місць колективного користування (покриття столів пластикове або ліноліумне), висота яких відповідає ростовій групі "Г" (720 мм). На робочих місцях колективного користування встановлюються лещата з шириною губок 40 мм, пристосування для обробки деревини, тонкого листового металу, прилади для випалювання тощо.

МАЙСТЕРНІ З ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ І МЕТАЛУ

19- Робочим місцем індивідуального користування в даних майстернях є столярний, слюсарний або комбінований верстак.

20. Робочим місцем колективного користування в майстернях з обробки деревини і металу є верстати, муфельна піч, прес для штампування, універсальні пристосування для згинання листового металу, дроту, а також додаткове обладнання для організації продуктивної праці. Верстатне робоче місце обладнується тумбочками або укладками для розміщення

вимірювальних та ріжучих інструментів, заготовок, готової продукції і документації. Токарні верстати додатково комплектуються гачками для прибирання стружки.

21. Робочі місця для термічної обробки матеріалів, токарної обробки деревини та виконання робіт на заточних, фугувальних, круглопильних верстатах обладнуються вентиляційними пристроями.

МАЙСТЕРНІ З ОБРОБКИ ТКАНИН. ВОЛОКНИСТИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

22. Майстерні з обробки тканин, волокнистих матеріалів та харчових продуктів розміщуються у двох кімнатах: навчальна швейна майстерня та кухня-лабораторія (або комбінована). В комбінованій майстерні для робіт з харчовими продуктами виділяється зона (20% площі).

23. Навчальна швейна майстерня та кухня-лабораторія обладнуються робочими місцями індивідуального та колективного користування.

Робочі місця індивідуального користування у навчальній швейній майстерні обладнуються швейними машинами з ручним, ножним і електричним приводами, які встановлюються на універсальних столах, і наборами необхідних інструментів.

У кухні-лабораторії робочими місцями індивідуального користування є столи (900 X 900 мм, заввишки 730-765 мм) з розрахунку один стіл на 4 учні. Кришки столів покривають матеріалом, що легко миється (пластик, жерсть).

24. Робочими місцями колективного користування є спеціальні швейні машини, прасувальні дошки, примірочна, електричні плити, миски, столи для сервірування.

25. Місця для волого-теплової обробки, спеціальні швейні машини доцільно розміщувати поруч з робочим місцем вчителя.

В кухню-лабораторію має бути підведена гаряча і холодна вода.

При відсутності в загальноосвітньому навчально-виховному закладі гарячого водозабезпечення встановлюється електричний чи газовий підігрів води.